

Konferencja „Lech Szczucki (1933–2019): badacz reformacji i renesansu (z doświadczeń uczonego i społecznika)”

W 2026 r. Instytut Filozofii i Socjologii PAN będzie obchodził siedemdziesięciolecie swego istnienia. Ta zasłużona placówka badawcza zaplanowała świętowanie tej rocznicy poprzez szereg imprez i publikacji naukowych. Jako pierwsze wydarzenie w tym cyklu w dniu 19 listopada 2024 r. w Sali Okrągłego Stołu w Pałacu Staszica odbyła się konferencja pt. „Lech Szczucki (1933–2019): badacz reformacji i renesansu (z doświadczeń uczonego i społecznika)”.

Profesor Lech Szczucki całe swoje bogate życie zawodowe związał z Polską Akademią Nauk, gdzie trafił jeszcze przed ukończeniem studiów na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Najpierw, od 1 września 1954 do 31 marca 1956 r. był pracownikiem Zakładu Historii Nauki (pierwszego wcielenia Instytutu Historii Nauki PAN), by następnie przejść do Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, w którym pozostał do przejścia na emeryturę w 2003 r., gdzie zrobił stopnie naukowe i otrzymał tytuł profesorski, i gdzie prowadził swe ważne badania nad dziejami reformacji i odrodzenia. Zmarł 19 listopada 2019 r. Konferencja poświęcona jego sylwetce jako człowieka i badacza odbyła się więc w piątą rocznicę jego odejścia.

Licznie zebranych osobiście w Sali Okrągłego Stołu i zdalnie przed ekranami komputerów gości przywitał w imieniu nieobecnego dyrektora IFiS PAN prof. Andrzeja Rycharda jego zastępca, prof. Danilo Facca, niegdyś uczeń profesora Szczuckiego. Następnie z podziękowaniem Instytutowi Filozofii i Socjologii PAN za zorganizowanie konferencji, prelegentom i wszystkim zebranym wystąpił Jarosław Szczucki, syn profesora Szczuckiego. W dalszej kolejności odbyły się cztery sesje, przerywane krótkimi pauzami na kawę i rozmowy kularowe.

Pierwsza sesja, zatytułowana „O Lechu Szczuckim, wspomnienia”, zgromadziła jako prelegentów nielicznych już żyjących przyjaciół i ludzi bliskich profesorowi Szczuckiemu. Jako pierwszy wystąpił Juliusz Domański (IFI PAN, Instytut Filologii Klasycznej UW), który w referacie *Lech Szczucki – instytutowy kolega, przygodny współpracownik, przygodny protektor i nauczyciel* wspominał ich wieloletnią znajomość i wspólne obowiązki. Opowiadał, w jaki sposób rozpoczęli współpracę i ile zawdzięczał młodszemu koledze, który ułatwił mu wejście w świat włoskich historyków filozofii i kultury. Następnie zabrał głos Krzysztof Pomian (Centre national de la recherche scientifique, Paryż), wystąpienie którego nosiło tytuł *Lech. Wspomnienie o przyjacielu*. Scharakteryzował w nim dzieje swej przyjaźni z Lechem Szczuckim, podkreślając rolę, jaką ów odegrał w przyspieszeniu jego przewodu habilitacyjnego, zamkniętego na krótko przed wydarzeniami marcowymi, w wyniku których musiał opuścić Polskę. Pierwszą sesję zamknął ks. prof. Andrzej Bronk (Katolicki Uniwersytet Lubelski) wspomnieniami zatytułowanymi *O Lechu Szczuckim*,

w których opowiedział o związkach naukowych i osobistych łączących kapłana i wykładowcę Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z „niewierzącym chrześcijaninem” z Polskiej Akademii Nauk.

Sesja druga poświęcona była głównemu nurtowi zainteresowań Lecha Szczuckiego, czyli jego badaniom nad myślicielami renesansowymi i reformacyjnymi. Pierwszy referat wygłosił Wojciech Kriegseisen (Instytut Historii PAN). Scharakteryzował w nim działalność Lecha Szczuckiego i Janusza Tazbira jako redaktorów rocznika „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”. Drugie wystąpienie poświęcone było badaniom Lecha Szczuckiego nad Andreaszem Dudithem, najważniejszym elementem spuścizny badawczej profesora. Referaty przedstawili Ida Radziejowska (IFK UW) i Danilo Facca (IFiS PAN), którzy w różnym zakresie byli włączeni w badania swego mistrza i podkreślali wyjątkowość pracy pod jego kierunkiem. Ostatni referat tej części wygłosiła Urszula Augustyniak (IH PAN), która zajęła się wolnością intelektualistów pod patronatem Radziwiłłów birżańskich w pierwszej połowie XVII w. w związku z badaniami profesora Szczuckiego nad historią intelektualną epoki wczesnonowoczesnej.

Po drugiej przerwie odbyły się połączone dwie ostatnie części konferencji zatytułowane „Lech Szczucki i Italia” i „... z doświadczeń uczonego i społecznika”. Referaty na temat bogatych wątków polsko-włoskich w biografii Lecha Szczuckiego wygłosili: Piotr Salwa (AL UW) *Lech Szczucki, italoofil* i Valentina Lepri (IFiS PAN) *Krótką historią długiej współpracy: Lech Szczucki, Eugenio Garin i studia nad renesansem*. Konferencję zamknęły wystąpienia Sławomira Mazurka (IFiS PAN) *Tajna historia naszego dwójjedynego Zakładu w wolnej Polsce* oraz Joanna Kurczewska (IFiS PAN) *Lech Szczucki inteligent warszawski, blaski i cienie*.

Według zapowiedzi gospodarzy konferencji wystąpienia przygotowane przez uczestników mają zostać zebrane w formie drukowanej. To bardzo dobry pomysł, albowiem w ten sposób spotkanie, pomyślane jako uczczenie pamięci wielkiego uczonego połączone z początkiem obchodów siedemdziesiątej rocznicy założenia Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, będzie miało jeszcze jeden wymiar. Referaty wygłoszone przez przyjaciół, uczniów i współpracowników Lecha Szczuckiego stanowią jednocześnie cenny materiał źródłowy do dziejów IFiS PAN i zarazem pierwsze analizy naukowe tychże dziejów. Z punktu widzenia historyka nauki będzie to niezwykle ciekawa lektura.

Jacek Soszyński

Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN

ORCID 0000-0001-7124-3569